

**Individuálna výročná správa
Obce B O D R U Ź A L
za rok 2016**

Dušan Zelizňák
starosta obce

Obsah

1. Identifikačné údaje	3
2. Základná charakteristika obce Bodružal	3
2.1 Geografické údaje	3
2.2 Demografické údaje	4
2.3 Symboly obce	5
2.4 Logo obce	5
2.5 História obce	5
2.6 Pamiatky	10
2.7 Významné osobnosti obce	11
2.8 Výchova a vzdelávanie	12
2.9 Kultúra	12
2.10 Stavby	14
2.11 Organizačná štruktúra obce	16
3. Informácia o vývoji obce z pohľadu rozpočtovníctva	16
3.1 Plnenie príjmov a čerpanie výdavkov za rok 2016	17
3.2 Prebytok/schodok rozpočtového hospodárenia za rok 2016	18
3.3 Rozpočet na roky 2017 - 2019	19
4. Informácia o vývoji obce z pohľadu účtovníctva	20
4.1 Majetok	20
4.2 Zdroje krytia	21
4.3 Pohľadávky	21
4.4 Záväzky	22
5. Hospodársky výsledok za 2016 – vývoj nákladov a výnosov	22
6 Ostatné dôležité informácie	23
6.1 Prijaté granty a transfery	23
6.2 Poskytnuté dotácie	24
6.3 Významné investičné akcie v roku 2016	24
6.4 Predpokladaný budúci vývoj činnosti	24
6.5 Udalosti osobitného významu po skončení účtovného obdobia	24
6.6 Významné riziká a neistoty, ktorým je účtovná jednotka vystavená	24

1. Identifikačné údaje obce

Názov:	<i>Bodružal</i>
Sídlo:	<i>090 05 Krajná Poľana</i>
IČO:	<i>00330311</i>
Štatutárny orgán obce:	<i>Dušan Zelizňák</i>
Telefón:	<i>0908998815</i>
e-mail:	<i>dusan.zeliznak@gmail.com</i>

2. Základná charakteristika obce Bodružal

Obec Bodružal je samostatný územný samosprávny celok a správny celok Slovenskej republiky. Obec je právnickou osobou, ktorá, za podmienok ustanovených zákonom samostatne hospodári s vlastným majetkom a s vlastnými príjmami. Základnou úlohou obce pri výkone samosprávy je starostlivosť o všestranný rozvoj jej územia a v maximálnej miere uspokojovať potreby jej obyvateľov.

2.1 Geografické údaje

Obec Bodružal sa nachádza asi 12 km severovýchodne od mesta Svidník, pri ceste E 371 zo Svidníka na hraničný prechod Dukla - Poľsko, na zemepisnej šírke 49°21'15'' a dĺžke 21°42'26''. V súčasnosti patrí do Svidníckeho obvodu v Prešovskom regióne. Rozprestiera sa na severovýchodnom Slovensku, 8 km od hraničného Duklianskeho priesmyku, pri štátnej hranici s Poľskou republikou, Podkarpatským vojvodstvom a Krosnianskym okresom. Z cestnej komunikácie prvej kategórie Svidník – Duklianský priesmyk z obce Krajná Poľana je vzdialená 2 km smerom na východ.

Bodružal leží v severovýchodnej časti Nízkyh Beskýd juhozápadne (Laboreckej vrchoviny), na nive a prilahlých svahoch doliny potoka Bodružalík 390 – 415 m n. m. Najvyšší Vovči vrch 611,4 m n. m. sa nachádza juhozápadne od obce. Východne sa vypína vrch Hrun s výškou 579 m n. m. Severne od obce sa týči vrch Čerešňa s výškou 531,4 m n. m. Územie obce je súčasťou chránenej krajinej oblasti Východné Karpaty. Hraničné pásmo tohto územia je od ústia Bodružalíka do Ladomírky v Krajnej Poľane až po mokrad' Košariská, smerom na Mirol'u, celá jeho skoro 4 km pravá strana.

Reliéf potokmi rozbrázdneného priestoru je mierne členitý skôr hornatý a môžeme ho zaradiť medzi nižšie hornatiny. Bodružalský chotár je v jeho niektorých častiach ťažko dostupný, jeho prechodnosť je znížená a preto ho pokrývajú súvislé listnaté zmiešané bukové, hrabové a brezové porasty.

Hnedá pôda obsahuje stredne minerálne až chudobné horniny. Patrí medzi pôdy piesočnato-hlinité, kde pôdotvorné horniny sú zastúpené niektorými druhmi rúl a pieskocov. Pôdy sú prevažne plytké, často až kamenisté.

Viac ako 85% ornej pôdy, lúk a pasienkov sa nachádza na ľavej strane Bodružalíka. Sklon svahov je orientovaný na východnú a severovýchodnú svetovú stranu.

Je v ňom menej plôch s menším sklonom, vhodným na poľnohospodárske obrábanie. Lesných plôch je viac a sú spretfhané menšími plochami, často ostrovmi poľnohospodárskej pôdy, ktorých obrábanie na svažitých plochách je zložité. Je tu mnoho lúk a pasienkov. Erózia pôdy je veľmi silná. Pozoruhodnou zaujímavosťou bodružalského chotára je jeho otvorenie zo severu, preto ovocie na stromoch kvôli jarným mrazom, (ešte aj po troch zmrznutých 13. - 15. mája) je spravidla jedenkrát za päť rokov. Priemysel tu nachádza podmienky na dostatok drevnej hmoty.

Bodružal patrí k mierne chladnej horskej klíme. Priemerné januárové teploty sú – 4 až – 6 °C. Priemerné júlové teploty sú 16 - 17 °C. Snehová pokrývka tu trvá spravidla 80 - 100 dní. Priemerný ročný úhrn zrážok sa pohybuje od 650 - 800 mm. Prevažná časť zrážok 400 - 500 mm pripadá na vegetačné obdobie. Prevláda severný smer vetra

2.2 Demografické údaje

Počet obyvateľov k 31.12.2016 - **67 obyv.**

Počet obyvateľov:	
z toho muži:	37
z toho ženy:	30
Predproduktívny vek (0-14):	13
Produktívny vek žien(15-54):	14
Produktívny vek mužov (15-59):	27
Poproduktívny vek (ženy: 55, muži: 60):	Ženy: 55 – 8 Muži: 60 – 5
Celkový prírastok (úbytok) obyvateľov:	Prírastok: +1 Úbytok: -1

2.3 Symboly obce

Erb obce

V modrom štíte je strieborný kosák so zlatou rukoväťou a medzi zlaté misky strieborných váh je vsunutý zlatý snop. V hlave štítu je zlatý obrátený plamenný meč so striebornou rukoväťou.

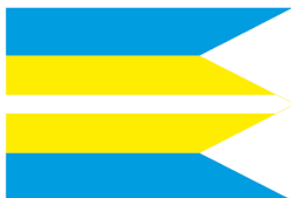
Tento erb bol schválený 13. uznesením obecného zastupiteľstva dňa 23. decembra 2004 a je zapísaný v heraldickom registri Slovenskej republiky pod signatúrou B – 217/2004.

Za základ erbu bola vzatá obecná pečiatka z roku 1887 na ktorej je vyobrazený snop s kosákom. Do erbu boli vkomponované výjavy z kostolnej barokovej maľby Posledného súdu so sv. Trojicou, anjelmi a prísediacimi apoštolmi. Na maľbe je situovaná figúra archanjela Michala vážiaceho duše. Preto nad zlatý snop boli vložené strieborné váhy so zlatými miskami. Do hlavy štítu bol tiež vložený obrátený plamenný meč, ktorým vyháňa hriešnikov. Meč a váhy sú atribúty, ktoré využíval pri svojej činnosti archanjel Michal.

Autorom erbu je Peter Zelizňák.

Vlajka obce

Vlajka obce pozostáva z piatich pozdĺžnych pruhov vo farbách modrej (2/9), žltej (2/9), bielej (1/9), žltej (2/9) a modrej (2/9). Vlajka má pomer strán 2 : 3 a ukončená je tromi cípmi, t. j. dvoma zástrihmi, siahajúcimi do tretiny jej listu.

2.4 Logo obce

Logo obce predstavuje Erb obce uvedený v bode 2.3

2.5 História obce

Obec vznikla 1573 -1598 ako nová osada panstva Makovica, na základe valašského práva. (Na osídľovaní sa zúčastňovalo rusínske obyvateľstvo, ktoré ako privilegované obyvateľstvo okrem pasenia dobytku, vykonávalo v uhorsko-poľskom pohraničí strážnu a kuriérsku službu. Ich povinnosťou bolo odovzdávať vrchnosti dvadsatinu zo svojej dobytkárskej produkcie, boli vyznávačmi východného kresťanstva a neplatili cirkevný desiatok. Neuhrádzali portálnu /štátnu/ daň.) Osada bola malá a o jej založenie a rozvoj sa usilovali z makovického hradného panstva a tiež dedičný richtár (šoltýs), ktorý z tejto pozície mal určité výhody. Obyvatelia sa zaoberali poľnohospodárstvom a pracovali v lesoch.

Začiatkom 17. storočia začali vyrábať šindle. Roku 1787 mal Bodružal 22 domov a 149 obyvateľov, 1828 mal 22 domov a 181 obyvateľov, 1845 22 domov a 222 obyvateľov, 1921 35 domov a 167 obyvateľov, 1942 35 domov a 188 obyvateľov, 1960 30 domov a 154 obyvateľov, 1970 30 domov a 124 obyvateľov, 1995 mal 29 domov a 77 obyvateľov, ktorí sa hlásili k 70% slovenskej, 23,5% rusínskej a 4,9% ukrajinskej národnosti. Nevoľníctvo bolo zrušené za panovania Jozefa II. 22. augusta 1785. Cez obec viedla historická cesta, Jozefinka, ktorá v 18. storočí spájala Šariš a Zemplín cez Dukliansky priesmyk s Haličou.

Historický názov obce - v archívnych dokumentov sa môžete stretnúť v týmito názvami:

- Bedruczoua (1600)
- Bodrudsá (1618)
- Bodrussal (1773,1786)
- Bodruzsal, Bodružal (1808;
- Bodruzsal (1863, 1892-1902)
- Bodruzsál (1873 –1888)
- Rózsadomb (1907 – 1913)
- Bodružal (1920)
- Bodružal' (1927 – 1973)
- Bodružal (1973 - dnes).

Obyvatelia v tom čase zažili presuny vojsk, ktoré niekedy len prešli okolo obce. Prvý známy je presun cisárskych vojsk užhorodskej posádky po ich kapitulácii 16.marca 1704 pod vedením kpt. Swetlika (v čase kurucko - labanských vojen, začiatkom 18. storočia). Posledným presunom v 18. storočí bol pochod jednotiek ruského zboru generála G. L. Ribindera v apríli-máji 1799. V máji 1800 sa ruskí vojaci pod vedením generalissima A. V. Suvorovova vracali z talianskeho bojiska. V januári 1806 prechádzali údolím ruskí vojaci pod vedením M. I. Kutuzovova, ktorí nastúpili spiatočnú cestu od Slavkova (na Morave) do Ruska. 17. júna 1849 Ruská armáda prekročila so súhlasom Habsburgovcov Dukliansky priesmyk pod vedením generála poľného maršala Ivana Fjodoroviča Paskieviča. Pomocná ruská armáda sa zúčastnila na potlačení uhorských povstalcov a v auguste 1849 ich donútila ku kapitulácii. Najmenšie útrapy doľahli na obyvateľov obce počas letných vojenských ťažení a presunov. Kritické boli presuny v jesenných a zimných mesiacoch. Vlastníci makovického panstva, v tom čase rody Rákociovcov, Aspremontovcov a Erdödiocov nepoznali zľutovanie pri zabezpečovaní vojenského trénu posúvajúcich sa armád. Sýpky a stodoly občanov spravidla boli miestnou šľachtou vydrancované bez milosti.

Údolie Prikrianky s chránennou krajinou oblasťou Východné Karpaty

Ešte dnes sa môžete stretnúť s technicky unikátnou stavbou - s klenutým kamenným mostíkom, ktorý je súčasťou dnešnej komunikácie, asi 480 m od mosta cez Bodružalík. Časť pôvodne zachovanej jozefinky je vo vzdialenosti asi 2,5 km od obce smerom na Miroľu, keď na horizonte kopca "Rozdiľa" odbočíte vpravo. Dnes je nepoužívaná tvrdá cesta, zabudnutou technickou pamiatkou. V rokoch 1830 a 1831 vypukla cholera, pri ktorej zomrelo 52 obyvateľov. V polovici 19. storočia obec postihol hlad a vysťahovalectvo. Medzi prvými, ktorí sa vysťahovali do zámoria boli bratia Šimon a Timoteus Zseliznyakovci s desaťčlennou rodinou.

Začiatkom 20. storočia sa občanmi obce stali členovia Hibschmanovej rodiny, ktorí boli obchodníkmi a vyznavačmi židovského náboženstva. Z 7 (Leopold, Rochme, Gertruda, Miriám, Esther (Goldstein), Bill, Jacob a Jack Weismann, manžel Gertrudy) členov rodiny holokaust prežil len jediný, ktorý pred začiatkom vojny emigroval do USA. Rodinný dom, v ktorom bývali, bol v blízkosti cerkvi na začiatku obce.

O emigrácii pred prvou svetovou vojnou, žiaľ, nemáme úplne informácie. Ale z mnohých rodín do zámoria odišli viacerí súrodenci. V medzivojnovom období do začiatku druhej svetovej vojny sa veľa obyvateľov vysťahovalo do Ameriky. Emigrantmi sa stali: Michal Biroš, Ján Bokša, Fedor Bokša, Helena Bokšová, Paraska Bokšová, Zuzana Bokšová, Juraj Goldír, Demeter Hrinko, Mária Hrinková, Paraska Hrinková, Andrej Kocúr, Anna Kocúrová, Mária Kocúrová, Anna Popivčáková, Helena Šragová, Ján Šraga, Anna Vančišinová, Júlia Vančišinová a Anna Žižáková. Viacerí z nich aj s ďalekého zámoria udržiavali so svojimi rodinami písomný kontakt a finančne ich podporovali. Niektorí z nich svoje putá s rodným krajom a jeho obyvateľmi popretŕhali a viac sa svojím rodnými nekomunikovali. Po roku 1945 do Sovietskeho zväzu presídlili Ján Kocúr, Štefan Kocúr, Vasil' Kocúr a Vasil' Zelizňák s rodinami.

Podľa matriky uloženej v Štátnom oblastnom archíve v Prešove viac ako 200 rokov trvalo žijú v Bodružale rodiny Bokšová, Goldírová, Hrinková, Kocúrová a Zelizňáková.

Najstaršie dostupné informácie z matriky pochádzajú z roku 1823. Až do roku 1864 matriku viedli v latinskom jazyku alebo ju písali azbukou. Po roku 1864 matriku viedli už len v predpísanom formáte v maďarskom jazyku. Rokom 1890 začínajú sa mená obyvateľov zapisovateľmi matriky pomaďarčovať. Vznikom Československej republiky boli matriky vedené v nových formulároch a boli písané v slovenskom jazyku.

Vzadu na horizonte vrch Čerešňa

Je málo obcí v Slovenskej republike, ktoré boli v priebehu 20. storočia dvakrát postihnuté vojnovými operáciami. Vojnové útrapy zažila obec už počas prvej svetovej vojny. V októbri až novembri roku 1914 sa v extraviláne obce – juhovýchodne - na miestnom vrchu Horbok odohrali vojenské boje - „šturmy“. Ruské vojská pod velením generála Brusilova bojovali muž proti mužovi na bodáky s vojakmi Rakúsko-Uhorskej armády. V boji v chotári obce padlo 400 vojakov. Boli medzi nimi Rusi Alexander Onepovsik a Jakub Byriko zo 46 ruského pluku. Boli to počiatočné bojové operácie prvej svetovej vojny na území Slovenska. Vojaci Ruskej armády sa cestnou komunikáciou (josefínkou postavenou v čase panovania Jozefa II., 1780 -1790) z Krajnej Poľany do Bukoviec usilovali dostať hlbšie do vnútrozemia Slovenska. Rakúsko-Uhorské vojska mali na tejto komunikácii obsadené výšiny z ktorých kontrolovali prístupovú cestu. Pobyt Ruských vojsk v tomto priestore bol zaznamenaný až do marca 1915. Obyvatelia obce prejavovali Rusom všeobecné sympatie. Vojaci na odplatu dávali deťom sladkosti a ďalšie potraviny, ktorými boli zásobovaní. V ďalšom období sa bojové operácie presunuli mimo územia Slovenska. Stopy po vojenských operáciách z prvej svetovej vojny sa nachádzajú ešte dnes, nad cestou v smere do obce, v lesnom poraste na Horbku 500 m od mosta cez Bodružalík sú zákopy z tejto vojny. Ďalšie súvislé zákopy, ktoré boli vybudované aj pre stojacich strelcov, sú nad Sereďným, v lesnom poraste, z ktorých bola kontrolovaná prístupová cesta údolím Bodružalíka. Systém takýchto zákopov (s násypom z vykopanej hliny) bol použitý na krytie vojenských rakúsko-uhorských jednotiek pred paľbou Ruskej armády. Zákopy sú vo vzdialenosti 250 - 400 m vpravo od dnešnej komunikácie, asi 1 km od obce, smerom na Miroľu. Ostatné zákopy, ktoré boli vykopané na lúkach a obrábanej pôde, obyvatelia obce zahrnuli. Na výstavbu zákopov boli zneužití miestni občania uhorskou štátnou mocou.

Mocnosti, ktoré viedli v tomto priestore bojové operácie, pochovali padlých vojakov bez obradu a označenia hrobov. Hroby boli roztrúsené po celom chotári obce. Telesné pozostatky neznámych vojakovi boli uložené na miestnom cintoríne Česko-Slovenskou brannou mocou až v roku 1922 po exhumácii do 39 masových hrobov.

V čase druhej svetovej vojny, od septembra 1944 slovenskí vojaci, bývajúci v domoch s bodružalčanmi, budovali vojenské opevnenia, na Duklianskom priesmyku, na zamedzenie vstupu Červenej armády na pomoc SNP. Neskôr ich vystriedali fašistické nemecké vojská, ktoré boli tak, ako slovenskí ubytovaní v domoch miestnych občanov. Fašisti pred začatím Karpatsko-duklianskej operácie donútili mužov vo veku od 16 do 60 rokov k povinným prácam, na vrchu Čerešňa vybudovať vojenské opevnenie, z ktorého delostreleckými zbraňami palebne prehradili štátnu cestu Svidník – Krosno. Znemožnili tak

postup Sovietskej armády na pomoc Slovenskému národnému povstaniu. Vojenská operácia sa bezprostredne dotkla i obyvateľov obce, ktorí boli nútení 12. októbra 1944 na viac ako šesť mesiacov opustiť svoje domovy. Z domovov odchádzali len s tým najnutnejším, čo si mohli naložiť na konské alebo kravské povozy.

V novembri 1944, skoro 3 týždne veliteľ 1. československého armádneho zboru, armádny generál Ludvík Svoboda, prebýval v dome miestneho občana, na sútoku riečok Bodružalík a Prikrianky. Fotografia z roku 1969.

Zaznamenané boli aj straty na životoch obyvateľov, ktorí vtedy včas obec neopustili. Medzi postihnutých obyvateľov patrili päťdesiatročná Mária Zelizňáková, sedemnásťročný Ján Zelizňák a 8 ročný Peter Kocúr. Bodružal bol sedem týždňov vo frontovom pásme a utrpel značné materiálne škody. (Od 6. októbra 1944, keď príslušníci prvého armádneho zboru vztýčili Česko-Slovenskú vlajku na Duklianskom priesmyku.)

Po oslobodení obce 29. novembra 1944, po skončení Karpatsko-duklianskej operácie, v dome Jozefa Zelizňáka na sútoku riečok Bodružalík a Prikrianky býval skoro 3 týždne veliteľ 1. československého armádneho zboru, armádny generál Ludvík Svoboda, budúci prezident Československa. Vojenské operácie boli priamo i v obci. Obyvatelia vracajúci sa z evakuácie pri moste cez Bodružalík museli na ceste obchádzať 4 zničené tanky príslušníkov 1. čs. armádneho zboru. Polia pred Bodružalíkom na vstupe do obce boli zamínované tak, že prechod nimi bol znemožnený. Bola to jediná spojnica vstupu pre vojenskú techniku do obce.

Tesne pred obcou pod jedným tankom sa utrhla vozovka. Tank spadol strmým svahom do 25 m údolia a bol poškodený.

Obec v roku 1958 navštívil bývalý minister vlády Československej republiky na zhromaždení občanov pri organizovaní združstevňovania. Po jeho pobyte v miestnej škole ustúpili tlaky na založenie jednotného roľníckeho družstva.

V roku 2006 pri predvolebnej kampani cerkov navštívil úradujúci predseda vlády Mikuláš Dzurinda.

V máji 2008 obec a cerkov svätého Mikuláša navštívil veľvyslanec USA v Slovenskej republike Vincent Obsitnik a v októbri 2010 cerkov svätého Mikuláša navštívil jeho nástupca veľvyslanec USA v Slovenskej republike Theodore Sedgwick.

2.6 Pamiatky

Čarovné prírodné krásy obce umocňuje cenný skvost ľudovej architektúry chrám sv. Mikuláša, postavený v roku 1658 v južnej časti obce. Trojdielna drevená zrubová stavba v

tvare troch štvorcov rozostavených na jednej osi od východu na západ je účelne a harmonicky rozčlenená. Je trojvežová, so stupňovito gradovanými strechami a vežičkami smerom k vstupu s centrálnym charakterom pôdorysu lode, oddelenej ikonostasom od svätyne. Výtvarne je ovplyvnená najmä barokovou architektúrou.

Dynamickú kompozíciu strešného priestoru vytvára bohato členená, akoby dvojpodlažná šindľová strecha. Upravenú valbovú strechu nad presbytériom a stanovú strechu nad loďou na hrebeňoch ukončujú krátke štvorcové konštrukcie, na ktorých sú ukotvené kužeľové telesá. Na ne sú upevnené barokové cibul'ové vežičky, ukončené malými šindľovými kužeľovými nadstavcami, na ktoré sú osadené kované kovové kríže.

Vežičky sa zväčšujú postupne od malej východnej nad presbytériom cez strednú časť, loď (ktorá je najväčšia a má zrubovú otvorenú kupolu) až po západnú najvyššiu, hranolovú vežu (babinec), ktorá je bez kužeľových konštrukcií a sú v nej umiestnené zvony.

Drevená cerkov je majstrovským dielom anonymných tvorcov – Bodružalčanov. Cerkvá tvorí pevnú siluetu obce Bodružal a vyníma sa ako niečo jedinečné a zvláštne. Zvláštnosť spočíva v jej polohe, že je na vyvýšenom mieste obce. Nachádza sa na návrší, ako dominanta, obklopená alejou stromov, zvyraznená vysokou zeleňou, ktorá ju obklopuje.

Okolo nej sa rozprestiera cintorín. Priestor cerkvi je uzavretý drevenou zrubovou ohradou so striedkou (v ľudovej reči nazývanou palanok). Plochu svätostánku dopĺňa samostatne stojaca drevená zvonica stĺpikovej konštrukcie z 19. storočia. Konštrukcia stien lode a svätyne cerkvi je zrub. Drevená konštrukcia zrubu z exteriéru je pokrytá vertikálne kladeným doštením. Svätyňa cerkvi je zrub. Drevená konštrukcia zrubu z exteriéru je pokrytá vertikálne kladeným doštením.

Cerkva je prejavom sociálnych pomerov, ekonomických možností, materiálnych a kultúrnych podmienok života ľudí. Cerkva sa vyznačuje architektonickou prostotou, výraznou čistotou tvarov a materiálnou jednoduchosťou.

Má prirodzené ľudské proporcie (nadväzujúce na ľudovú architektúru ľudských obydlí, ktoré sa dnes našťastie už nezachovali, len v skanzenoch) a pomerne drobnú mieru.

Pozoruhodná história je so zvonmi. Na začiatku prvej svetovej vojny uhorská štátna moc nariadila najmenší a najväčší zvon z cerkvi odstrániť, a použila ich na vojenské účely. Zvony boli nahradené obyvateľmi obce až v druhej polovici dvadsiatych rokov. Najväčší zvon nechal zhotoviť miestny lesník Michal Zelizňák, pracujúci v službách vlastníka lesov a najmenší zvon zabezpečili verejnou zbierkou občania obce.

Cerkva svätého Mikuláša pôsobí v danom prírodnom prostredí Nízkyh Beskýd prirodzene, jednoducho esteticky a majestátne. 350. výročie jej vzniku potvrdzuje víťazstvom ducha jej zhotoviteľov. Je historickým kresťanským symbolom ľudí, vyznávajúcich východnú cirkev, byzantského obradu. Od roku 1968 až do polovice 90. rokov 20. storočia bola birituálna, lebo v nej boli vykonávané obrady pravoslávnej a gréckokatolíckej cirkvi. Dnes patrí len gréckokatolíckym veriacim.

Rekonštrukcia cerkvi bola ukončená v roku 2004.

Pomník štyrom stovkám vojakov z prvej svetovej vojny, ktorých telesné pozostatky sú uložené na miestnom cintoríne. Autorom pomníku je Ing. arch. Michal Burák a jeho Architektonické štúdio Atrium. Ide o drevenú modernú plastiku vo forme štylizovaného dreveného kríža s 39 otvormi, koncepčne harmonizujúcu a s cerkvou vytvárajúcu jednotný celok. Kríž je osadený na okraj štvorcového pôdorysu vojenského pohrebiska. Systém 39 otvorov v kríži umožňuje vybrať časti drevenej hmoty kríža, rozmiestniť na trávnatú plochu pohrebiska pretransformovanú do podoby náhrobných kameňov. V hmote kríža dominuje veľký otvor v prieniku kríženia, ktorý symbolizuje spojnicu medzi svetom živých a svetom mŕtvych. Náhrobné kamene stvárňuje betón s otlakami letokruhov dreveného debnenia, ktoré symbolizujú les vyrúbaných stromov.

Dôležitým prvkom pamätníka je lavička. Je obojstranná a umiestnená tak, aby umožnila výhľad na krajinu a cerkvu pod pohrebiskom, zároveň slúži ako nosič textovej informácie o pochovaných.

Výstavbu pomníka zabezpečoval starosta obce Dušan Zelizňák. Postavili ho v rámci verejno prospešných prác. Stavbu financovalo Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky a obecný úrad.

2.7 Významné osobnosti obce

Nie sú známe.

2.8 Výchova a vzdelávanie

Obec zaznamenala plný rozvoj až v druhej polovici 20. storočia. Prvá murovaná školská budova základnej školy bola postavená svojpomocne obyvateľmi obce v roku 1900. Predtým bola v obci drevená zrubová škola (postavená v roku 1888), do ktorej chodili deti z Príkrej a tiež Krajnej Poľany. Tá však zhorela v roku 1899. Vyučovacím jazykom v škole do roku 1918 bola maďarčina a dve hodiny týždenne sa vyučovala ruština. Prvým učiteľom bol Michal Rudý a neskôr Ján Zápotocký. Na začiatku XX. storočia boli učiteľmi Alexander a Ján Komanický. V rokoch 1925 - 1936 vyučoval významný učiteľ Onuliak (žiaľ jeho krstné meno nepoznáme).

V čase 2. svetovej vojny bola budova školy značne poškodená. Nemeckí fašisti v škole umiestnili pekára na pečenie chleba pre svoju armádu. V školskej budove sa opäť začalo vyučovať až po rekonštrukcii 1. septembra 1947. Dovtedy sa vyučovalo po domoch v rodinách. Prvou povojnovou učiteľkou bola od apríla 1946 pani Andelová, ktorá vyučovala až do 1. septembra 1951. Od septembra 1946 sa vyučovalo v ruštine a škola bola premenovaná na štátnu ruskú ľudovú školu. Od roku 1953 sa vyučovalo v ukrajinskom jazyku. Vyučovanie v slovenskom jazyku na škole sa začalo od 1. septembra 1963. Prvým študentom v obci bol Vasil Hrinko. Študoval v Užhorode a Štátny učiteľský ústav v Prešove ukončil v roku 1936. Svoju pedagogickú kariéru zavŕšil ako riaditeľ Strednej všeobecne vzdelávacej školy v Stropkove.

V 50. až 70. v rokoch 20. storočia 26 mladých ľudí (najmladší rodič bol ročník 1930) z obce získalo vysokoškolské vzdelanie v rôznych profesiách (5 lekári, 1 farmaceutka, 2 právnici, 4 ekonómovia, 4 učelia, 3 absolventi bohosloveckej fakulty, 3 technickej, 1 poľnohospodárskej univerzity a 2 absolventi vojenských akadémií). Poslucháč univerzity P. J. Šafárika s výborným prospechom bol zo školy vylúčený ako študent 4. ročníka (pre náboženské presvedčenie). Dvaja budružalčania, ročník 1930, boli príslušníkmi Česko-Slovenskej armády vo vyšších dôstojníckych hodnostiach, nemali síce vysokoškolské vzdelanie, ale absolvovanými kurzami získali výnimku zo vzdelania. Pracovali v armáde na stredných stupňoch velenia. Zvláštnosťou je tiež, že jeden budružalčan získal stredoškolské vzdelanie v odbore železničnej dopravy a dlhé roky pôsobil ako rušňovodič v Prahe. Patril do generácie ľudí, ktorí sa narodili v tridsiatych rokoch. Najbližšia železnica od obce je vzdialená 40 km.

Ďalších 28 obyvateľov obce získalo stredoškolské vzdelanie. Vzdelanie malo u obyvateľov obce vysokú spoločenskú hodnotu. Táto skutočnosť mnohých mladých ľudí motivovala k vzdelávaniu.

V súčasnosti výchovu a vzdelanie poskytujú Základná a Materská škola v Krajnej Poľane.

2.9 Kultúra

Pôvodní pravoslávni obyvatelia obce pod vplyvom (Brest-Litovská únia, Užhorodská únia 1596-1648) sformovania tzv. uniatskej cirkvi, t. j. východnej kresťanskej cirkvi, boli

podriadení rímskemu pápežovi. V polovici 17. storočia sa stali tzv. uniatmi (pravoslávnymi katolíkmí). Ako gréckokatolíci do konca XX. storočia používali pri bohoslužbách cirkevnú staroslovienčinu (nie latinčinu), dodržiavali liturgiu sv. Jána Zlatoústeho, pri prijímaní používali chlieb a víno, dodržiavali starý juliánsky kalendár, v dôsledku čoho napríklad narodenie Krista (Rizdvo) oslavovali 7. januára, t. j. o dva týždne neskôr ako podľa gregoriánskeho kalendára. K tomu sa viazali aj zaujímavé zvykoslovné prejavy a rituály.

Väzba k rodnému kraju je u obyvateľov a rodákov, ktorí žijú mimo územia vlastnej obce, veľmi citová. Pri dlhodobom spolužití so Slovákmí sa vytvorilo silne vedomie spolupatričnosti k spoločnému štátu a vlasti.

Originálnymi a presvedčivými prejavmi duchovnej kultúry obyvateľov boli zvyky, obyčaje, piesne, rozprávky, legendy a príslovia, ktoré boli najviac využívané pri príležitosti Veľkonočných, Vianočných a Turičných sviatkov. Veľmi bohaté boli tiež rodinné zvyky a obrady pri narodení dieťaťa, pri tehotenstve, pôrode, vykonaní krstu, krstín, dojčení a podobných denných povinnostiach. V prvej polovici 20. storočia boli ešte tiež využívané vohľady, zásnuby a príprava na svadobný obrad. Pozoruhodné boli aj zvyky pri svadobnom obrade ako napríklad vstup nevesty do ženíchovho domu a obchádzanie okolo ohniska alebo stola. Od tejto chvíle patrila nevesta do nového domu, ktorý jej poskytol všestrannú ochranu. Dlhú dobu sa pestovali aj zvyky spojené s úmrtím. Skoro každá významná ľudská činnosť sa spájala s nejakou poverou. Preto v zimných mesiacoch boli páračky peria školou interpretácie povier, kde ženy zovšeobecňovali skúsenosti, ktoré nadobúdali počas svojho života. Páračiek sa zúčastňovali aj mládenci, ktorí boli pozornými poslucháčmi pestovania zvykoslovia. Význam povier ustúpil až v druhej polovici 20. storočia, kedy sa obec spájala so svetom cez rozhlasové a televízne prijímače a cestovaním za prácou mimo okres. Mnohé ženy sa vtedy vyznali v bylinkách a dokázali využívať ich liečivú silu v pripravovaných extraktoch pri chorobách tráviaceho, zažívacieho traktu a respiračných ochoreniach.

Do obce sa z Marmarošu priženil Peter Il'ko, ktorý tu so svojou manželkou prežil svoj život. Do povedomia dedinčanov a širokého okolia sa zapísal ako rozprávkár. Bol obľúbený najmä u detí a dorastajúcej mládeže, ktorej veľakrát vyrozprával rozprávky, povestí a svoje zážitky zo zámorských ciest.

Sprostredkovateľom etnicko-kultúrnych tradícií obce je jazyk - nárečie, ktoré napriek mnohým archaizmom a inonárodným (slovenským, poľským, maďarským, nemeckým a iným) vplyvom si zachovalo svoj rusínsky charakter. Základným komunikačným prostriedkom v obci je naďalej rusínsko - lemkovské nárečie.

Pri Veľkonočných sviatkoch ženy a dievčatá batikovali kraslice (pysanky) špendlíkom s včelím voskom. Domáce batikovanie veľkonočných vajíčok je technika veľmi jednoduchá a stará, ktorú ženy a dievčatá používali už od nepamäti. Základom voskovej batiky bolo nanášanie horúceho vosku na očistené vajíčko v určitých obrazoch a vzoroch. Vymaľované voskové vajíčko sa potom vyfarbilo v nádobe s farebným roztokom v minulosti v cibul'ových šupách. Mnohofarebnosť sa docíli tak, že vosk sa postupne nanáša podľa vzoru na zaschnutú

farbu na vajíčku a farbí sa rôznymi farbami. Pri farbení vajíčka sa postupuje vždy od najsvetlejších odtieňov k najtmavším. Vosk sa odstráni až po poslednom farbení.

Obyvateľmi obce boli a na jej zveľadňovaní sa podieľali títo cirkvi duchovní predstaviteli:

Buchovecky Andreas 1827 – 1832

Zavadsky Antonius 1832 – 1859

Bradač Adalbertus 1860 – 1868

Smoligovič Július 1868 – 1883

Mankovič Emmanuel 1883 – 1892

Kubek Alexius 1892 – 1895

Hauriš Constantinus 1895 – 1901

Rojkovič Anton 1902

Mihalič Vladimír 1902 – 1920

Kendrovsky Nikolaj 1921 – 1928

Turkiňak Boris 1928 – 1931

Maďar Nikolaj 1932 – 1934

Gerbery Eduard 1935 – 1941

Kibalčič Valentin 1941 – 1944

Andel Jozef 1946 – 1951

Orenič Jozef 1951 – 1957

Dujčák Andrej 1968 – 1980

Daňko Juraj 1981 – 1997

Voroňák Juraj 1998 – 2002

Kostelník Martin 2002 - 2014

2.10 Stavby

Obec má rozptýlenú potočnú radovú zástavbu. V historickej zástavbe až do 90. rokov XIX. storočia obydlia boli len na pravej strane Bodružalíka. Ľavostranné brehy sú vyvýšené a je z nich komplikovanejší prístup k vode. Preto museli byť kované studne, s neistým výsledkom. Na ľavej strane bola len škola v blízkosti prítoku z Pelepčeho, cerkov a dom Hibschanovej rodiny, bol zasa v blízkosti prítoku potoka zo Segiňa.

Obydliami do päťdesiatych rokov 20. storočia boli zrubové domy s maštal'ou pod spoločnou valbovou slamenou strechou. Pozostávali z kmeňov stromov, ktoré sa otesávali na vonkajšej a vnútornej strane, na koncoch sa zakresávali pre zrubovú väzbu. Ďalšie vence zrubu

sa kládli rovnomerne po celom obvode múru s prerušením pri otvoroch pre okná a dvere. Ich bočné okraje boli vystužené zvislými stĺpikmi, začapovanými do trámov, konce vodorovných trámov pri oknách a dverách boli zapustené do žľabov na stĺpikoch. Za prah dverí domu slúžil spodný podval prvého brvna. Škály stien sa vyplňali skrútenou slamou, alebo machom a zamazávali hlinou. Spodný rad brvien sa kládol po celom obvode zrubu na kamennú podmurovku. Na ochranu domu pred drevokazným hmyzom boli trámy šikmo olatkované rozpolenými lieskovicami a omazané hlinou. Domy sa natierali vápnovým roztokom najčastejšie na belaso. Po dokončení obvodových stien sa položil krov a strecha. Základ strechy tvorili kresané hrady, položené cez šírku stavby, do ktorých boli začapované krokvy. So spodnými krížnymi hradami tvorili pevne zviazanú kostru. Krokvy bývali pod hrebeňom spevnené priečnymi trámami. Na krokvy sa vodorovne položili drúčky a na ne sa dávali zviazanú ražnú slamu, (mlátenú cepmi) pod miestnym názvom kyčky, ktorú husto vedľa seba popriväzovali na drúčky krovu. Otiepky slamy sa priväzovali kláskami hore, a preto bol povrch strechy stupňovité členený. Cez hrebeň strechy boli priväzované viazaničky slamy namáčané v rozrobenej hline.

V dvoroch a sadoch boli zrubové sypance (sýpky so súdekmi), v ktorých sa uskladňovalo obilie. Koncom 50. rokov, (1957-1958) bolo v akcii "P" postavených 16 nových rodinných domov. Z obce vtedy vymizli typické zrubové domy. V tomto období miestny občan Ján Biroš na rieke Bodružalík postavil malú vodnú elektrárňu, ktorá vyrábala elektrickú energiu pre dva domy. Najprogressívnejšie sa písala história obce koncom 70. rokov, keď v obci postavili jednoposchodovú štvorbytovku pre pracovníkov lesného a poľnohospodárskeho závodu. Bol vybudovaný moderný kravín, v ktorom bolo ustajnených 100 dojníc, veľkokapacitný senník a koniareň. Iniciatorom a organizátorom týchto akcií bol Vasil' Biroš.

V sedemdesiatych rokoch si obyvatelia obce postavili v rámci akcie "Z" za finančnej pomoci jednotného spotrebného ľudového družstva nákupné stredisko (s potravinami a pohostinstvom). Jeho stavby vedúcom bol Vasil' Zelizňák, ktorý stavbu realizoval bez finančnej odmeny, spolu s ostatnými občanmi podieľajúcimi sa na stavbe. V 90. rokoch bola obec napojená na centrálny vodovod.

V obci sa nachádza aj tehlová farská budova postavená v neoklasicistickom slohu, ktorú postavili koncom 90. rokov XIX. storočia. V roku 1751 bol Bodružal sídlom dekana, skoro 350 rokov až do roku 2002 v nej sídlil farský úrad. Dnes je fara opustená. Do konca XX. storočia boli liturgické obrady v cirkevnej staroslovienčine. Dnes sú cirkevné obrady silno slovakizované.

Na základe analýzy doterajšieho vývoja možno očakávať, že hospodársky život v obci sa bude orientovať na turistický ruch

2.11 Organizačná štruktúra obce

Starosta obce

Dušan Zelizňák

Zástupca starostu obce

Ing. Slavomír Nastišin

Poslanci obecného zastupiteľstva

Ján Fedák

Stanislav Ferenc

Ernest Grundza

Mária Grundzová

3. Informácia o vývoji obce z pohľadu rozpočtovníctva

Základným nástrojom finančného hospodárenia obce bol rozpočet obce na rok 2016. Obec v roku 2016 zostavila rozpočet podľa ustanovenia § 10 odsek 7) zákona č.583/2004 Z.z. o rozpočtových pravidlách územnej samosprávy a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

Rozpočet obce na rok 2016 bol zostavený ako vyrovnaný

Hospodárenie obce sa riadilo podľa schváleného rozpočtu na rok 2016.

Rozpočet obce bol schválený obecným zastupiteľstvom dňa 22.12.2015 uznesením č. 4/2015.

Rozpočet bol zmenený jedenkrát:

- prvá zmena schválená dňa 23.12.2016 uznesením č. 5/2016.

3.1 Plnenie príjmov a čerpanie výdavkov za rok 2016

	Rozpočet	Rozpočet po zmenách	Skutočné plnenie príjmov/ čerpanie výdavkov k 31.12.2016	% plnenia príjmov/ % čerpania výdavkov
Príjmy celkom	16 538	18 437,62	18 437,67	
z toho :				
Bežné príjmy	16 538	18 230,90	18 229,95	99,99%
Kapitálové príjmy	0	0	0	0
Finančné príjmy	0	206,72	206,72	100%
Výdavky celkom	16 538	18 437,62	18 436,67	
z toho :				
Bežné výdavky	16 538	15 710,90	15 711,67	100%
Kapitálové výdavky	0	2 726,72	2725	99,94%
Finančné výdavky	0	0	0	0

3.2 Prebytok/schodok rozpočtového hospodárenia za rok 2016

Hospodárenie obce	Skutočnosť k 31.12.2016
Bežné príjmy spolu	18 229,95
Bežné výdavky spolu	15 711,67
<i>Bežný rozpočet</i>	2 518,28
Kapitálové príjmy spolu	0
Kapitálové výdavky spolu	2 725
<i>Kapitálový rozpočet</i>	- 2 725
<i>Prebytok/schodok bežného a kapitálového rozpočtu</i>	- 206,72
<i>Vylúčenie z prebytku</i>	0
<i>Upravený prebytok/schodok bežného a kapitálového rozpočtu</i>	- 206,72
Prijmy z finančných operácií	206,72
Výdavky z finančných operácií	0
Rozdiel finančných operácií	206,72
PRÍJMY SPOLU	18 436,67
VÝDAVKY SPOLU	18 436,67
<i>Hospodárenie obce</i>	0
<i>Vylúčenie z prebytku</i>	0
<i>Upravené hospodárenie obce</i>	0

Schodok rozpočtu v sume 206,72 EUR zistený podľa ustanovenia § 10 ods. 3 písm. a) a b) zákona č. 583/2004 Z.z. o rozpočtových pravidlách územnej samosprávy a o zmene a doplnení niektorých zákonov v z.n.p. bol v rozpočtovom roku 2016 vysporiadaný :

- z rezervného fondu 206,72 EUR, na rekonštrukciu miestnych komunikácií.

3.3 Rozpočet na roky 2017 - 2019

	Skutočnosť k 31.12.2016	Rozpočet na rok 2017	Rozpočet na rok 2018	Rozpočet na rok 2019
Príjmy celkom	18 436,67	17 930	18 300	18 500
z toho :				
Bežné príjmy	18 229,95	17 930	18 300	18 500
Kapitálové príjmy	0	0	0	0
Finančné príjmy	206,72	0	0	0

	Skutočnosť k 31.12.2016	Rozpočet na rok 2017	Rozpočet na rok 2018	Rozpočet na rok 2019
Výdavky celkom	18 436,67	17 930	18 300	18 500
z toho :				
Bežné výdavky	15 711,67	17 930	18 300	18 500
Kapitálové výdavky	2 725	17 930	0	0
Finančné výdavky	0	0	0	0

4. Informácia o vývoji obce z pohľadu účtovníctva

4.1 Majetok

Názov	Skutočnosť k 31.12.2015	Skutočnosť k 31.12.2016
Majetok spolu	45 281,95	45 455,45
Neobežný majetok spolu	42 320,15	42 544,15
z toho :		
Dlhodobý nehmotný majetok	0	0
Dlhodobý hmotný majetok	17 922,62	18 146,62
Dlhodobý finančný majetok	24 397,53	24 397,53
Obežný majetok spolu	2 894,20	2 832,31
z toho :		
Zásoby	0	0
Zúčtovanie medzi subjektmi VS	0	0
Dlhodobé pohľadávky	0	0
Krátkodobé pohľadávky	688,34	772,27
Finančné účty	2 205,86	2 060,04
Poskytnuté návrat fin. výpomoci dlh.	0	0
Poskytnuté návr. fin. výpomoci krát.	0	0
Časové rozlíšenie	67,60	78,99

4.2 Zdroje krytia

Názov	Skutočnosť k 31.12.2015	Skutočnosť k 31.12.2016
Vlastné imanie a záväzky spolu	45 281,95	45 455,45
Vlastné imanie	28 597,71	31 795,02
z toho :		
Oceňovacie rozdiely	0	0
Fondy	0	0
Výsledok hospodárenia	28 597,71	31 795,02
Záväzky	3 935,57	1 187,76
z toho :		
Rezervy	400	300
Zúčtovanie medzi subjektmi VS	0	0
Dlhodobé záväzky	29,08	94,98
Krátkodobé záväzky	3 506,49	792,78
Bankové úvery a výpomoci	0	0
Časové rozlíšenie	12 748,67	12 472,67

4.3 Pohľadávky

Pohľadávky	Zostatok k 31.12 2015	Zostatok k 31.12 2016
Pohľadávky do lehoty splatnosti	688,34	772,27
Pohľadávky po lehote splatnosti	0	0

4.4 Závazky

Závazky	Zostatok k 31.12 2015	Zostatok k 31.12 2016
Závazky do lehoty splatnosti	1 020,23	887,76
Závazky po lehote splatnosti	2 515,34	0

5. Hospodársky výsledok za 2016 – vývoj nákladov a výnosov

Názov	Skutočnosť k 31.12.2015	Skutočnosť k 31.12.2016
Náklady	19 874,77	15 792,57
50 – Spotrebované nákupy	2 255,04	1 340,21
51 – Služby	2 574,35	2 777,65
52 – Osobné náklady	12 773,10	9 720,69
53 – Dane a poplatky	16	1,50
54 – Ostatné náklady na prevádzkovú činnosť	860,75	1 213,68
55 – Odpisy, rezervy a OP z prevádzkovej a finančnej činnosti a zúčtovanie časového rozlíšenia	1 058,98	576
56 – Finančné náklady	136,55	162,84
57 – Mimoriadne náklady	0	0
58 – Náklady na transfery a náklady z odvodov príjmov	200	0
59 – Dane z príjmov	0,01	0
Výnosy	20 843,32	18 989,88

60 – Tržby za vlastné výkony a tovar	0	0
61 – Zmena stavu vnútroorganizačných služieb	0	0
62 – Aktivácia	0	0
63 – Daňové a colné výnosy a výnosy z poplatkov	13 906,30	16 535,60
64 – Ostatné výnosy	1 374,92	267,57
65 – Zúčtovanie rezerv a OP z prevádzkovej a finančnej činnosti a zúčtovanie časového rozlíšenia	400	400
66 – Finančné výnosy	0,43	0,11
67 – Mimoriadne výnosy	0	0
69 – Výnosy z transferov a rozpočtových príjmov v obciach, VÚC a v RO a PO zriadených obcou alebo VÚC	5 161,67	1 786,60
Hospodársky výsledok <i>/+ kladný HV, - záporný HV/</i>	968,55	3 197,31

Hospodársky výsledok /kladný/ v sume **3 197,31 EUR** bol zúčtovaný na účet 428.

6 Ostatné dôležité informácie

6.1 Prijaté granty a transfery

V roku 2016 obec prijala nasledovné granty a transfery:

Poskytovateľ	Účelové určenie grantov a transferov	Suma prijatých prostriedkov v EUR
MV SR	Voľby	906,56
MV SR	Vojnové hroby	453,96
ÚPSV a R	Aktivačná činnosť	112,28

MV SR	REGOB + register adries	31,44
OÚ ŽP PO	Povodne	6,36

6.2 Poskytnuté dotácie

V roku 2016 obec neposkytla zo svojho rozpočtu žiadne dotácie

6.3 Významné investičné akcie v roku 2016

Obec v roku 2016 dokončila rekonštrukciu miestnej komunikácie.

6.4 Predpokladaný budúci vývoj činnosti

Obec plánuje v roku 2017 vybudovať budovu obecného úradu alebo zakúpiť na tento účel niektorý z domov v katastri obce.

6.5 Udalosti osobitného významu po skončení účtovného obdobia

Obec nezaznamenala žiadnu udalosť osobitného významu po skončení účtovného obdobia.

6.6 Významné riziká a neistoty, ktorým je účtovná jednotka vystavená

Účtovná jednotka nie je vystavená žiadnym rizikám a neistotám.

Vypracoval: Dušan Zelizňák

V Bodružali, dňa 25.08.2017

Prílohy:

- Individuálna účtovná závierka: Súvaha, Výkaz ziskov a strát, Poznámky.